

БОГОРОДИЦА НА ПРЕСТОЛУ са Богодететом-Христом на крилу, између два анђела — нова фреска на олтарском своду храма у Мајуру, рад грчког живописца Николе Кундумакиса из 1981. г.
ЕПИСКОП САВА У РАДИМНИ за време обиласка наших верника у Румунији

О, кад би увек Божих био...

Хвала ти, Господе, новорођени Спаситељу наш, што си походио свет и покренуо човека ка добру, ка љубави, ка свему ономе што ће му вратити достојанство — њему створеном по „слици и прилици Божјој“.

Радост живота долазила је већ са сазнањем да се ближи Божић. Сама та реч већ је надимала децје груди и душа се отимала ка светлости на видiku и загревала срце, покретала крв да брже проструји телом и испуни га јединственим, предбожићним миљем.

И све смо подређивали тој радости: игре, рад, несташлуке, чак и свакодневне децје размирице, јер не само љутња, већ и несмотрена реч, подсећала нас је на бакине речи: „Ако се сваћате, ако се тучете, неће доћи Божић!“

Сатима, данима смо се вијали, понешто и радили, али без преступа који би макар само свратили пажњу укућанима на нас. Ако би која несмотрена реч, или помисао, кренула неконтролисано, брзо би замирала на уснама, али не и у подвести!

Тих ноћи, није било спавања. Немири душе су отварали бездан подвести и посипали стазе снова ужасима, наносећи бол и страх, који су одузимаи удове и затварали уста-ве речи! Нестајање и последње светле тачке сна, доносило је буђење, а дневни умор поновни сан... и све испочетка.

Ето, то су била прва чистиштва наших душа, које су врло рано ставале за добро, за послушност, за бригу о свакој речи, о сваком поступку.

Божих, Божић ба́та носи киту злата — била је прва песмица коју смо научили, можда смо се чак са њом и раћали! Не само да смо је знали, већ смо је својом децјом маштом видели, чули, осећали ба́т тих корака који су долазили, од којих је душа треперила и досезала до седмога неба.

О каквој је кити злата било речи — то смо зарана схватили и заувек упамтили: „Божих носи у десној руци — причала је бака — радост, срећу, здравље, љубав, а у левој ону децу која су добра, мирна, послушна, вредна. За све то Божић дели своје дарове из десне руке, из ките злата.

Жела да се домогнемо тих дарова које је Божић носио, кротила је све несташлуке, а наше стопе управљала само на оно „што се ваља“.

Ено, Божић иде, видеће те и чуће те — опомињали смо једни друге, а сви заједно тежили да се успнемо до те чудесне руке која нас је мамила.

Радовали смо се свему и све више што се Божић ближио. Знали смо то и осећали свим својим бићем. Отац је доносио из града шећера, смокава, лимуна, поморанџи... свега што је само Божић просипао из своје препуне торбе. А бака је скидала са тавана орахе, дуње, суво грожђе...

О радости наше! О, блаженства душе! Па Божић је ту, само што није закуцао на врата! И чули смо куцање и дању и ноћу и прекидали игру и сан...

Баци су певали у школи: „Рождество твоје...“ и ми смо хитали Божићу у сусрет, јер, ето тамо је већ стигао! Ваљда су та силна деца на окупу, као у кошници, била боља од нас...

Ено баке, спрема стару, дрвену ступу да уситни со за печеницу. Нема више сумње, нема више заваривања! Навршило се време...

Њеним речима: „Данас дан...“, у хору смо додавали... „сутра дан, прекосутра Бадњи дан!“ Праштала је со од удара тучка, летела и у очи, али је нисио осећали! На огњу устрептале душе со се калила и прелазила у шећер, шећер нашег детињства, који је усладио за увек путеве наше!

Ето га Бадњи дан! Објавили су га пуцњевци пушака, прангија, децјих пиштоља! Скакали смо буновни и јурили напоље! Северац је завијао,

мраз је гризао нос и уши, али је узаврела крв то претварала у најлепшу музику и најпријатније миловање.

Можда је за тренутак изгледало да смо, од силног усхићења које је доносио Бадњи дан, заборавили на Божић! Само смо били за једну стеницу ближе Благдану.

Тражили смо да помогнемо! У кући, око стоке, око печенице, али смо само сметали. Носили смо дрва у оцаклију и слагали... Црни отвор великог камина, у коме су увек брндала сва чудовишта овога и онога света, сада је био извор најскладнијих тонова који су преко разиграних струна децје душе, и не знајући, отпевали: „Осана Богу на висини!“

Вече над свим вечерима! Вече у сенци бадњака на распламталом огњишту! Вече које нас је окупило светлосту, топлотом, пуноћом духовне радости! Вече радосног детињства, сигурности, укоренености у дом очински, вере у вечности живота! Вече топлог блаженства душе које греје живот!

О, светлости бадњеданска! О светлости неугасива, заслаћена медом који смо, уз признавање благодати, лизали са бадњака! Шта би и где би моја душа без ње?

Још радости? Зар је има? И може ли?

Иде бака са пуном корпом сламе, а сви се већ држе за њене скуте и, даље, један за другога, а из раздраганих груди одјекује до иза оцака: „Пију, пију, пију!“ Уклапам се у складно сазвучје, али се не чујем! Глас се губио и препуштао је осећања радости и блаженства — њих сам чуо, њих сам видео! Могао сам да их ухватим!

Могао сам, али нисам имао времена. Требало је скакати по слами и везивати гужве сламе за здравље своје и укућана... „Што јаче, што чвршће... — виче бака — да се здравље не отме и побегне!“

Дођосмо до најукуснијих, најпријатнијих, најслабих бадњеданских баконија. Врећа преко сламе (да бисмо преко године били сити као препуне вреће), а на њој све што је благословена земља дала...

Апетита на претек! Отворили се понори душе, освојила радост тело и оно се изгубило, заборавило!

Рождество твоје... певају старији! — Христе Боже наш... припевамо ми млади! и не знајући, схватамо да се збило и збива нешто значајно, непоновљиво!

* Батати: лупати ногама при ходу

У дишемо дубоко мирис тамјана из кадioniце, који се меша са мирисом воштанице, сламе, јела... Удишемо, за цео живот, мирис бадњеданске вечери. Мирис који не измеша сва технологија света!

Ј едемо... вечерамо... у присуству Онога који је, родивши се у слами, донио свету најскупоценије дарове: спасење, вечни живот, љубав, мир и добру вољу.

С ан се повлачи пред победоносном песмом коју кличе сва твар: „Слава Богу на висини, међу људима мир и добра воља.“ Све је будно! Све, понесено светлошћу Рођења, радошћу настајања нечег новог под небом, понесено блаженством и ускићењем, све пева: „Рождество твоје, Христе Боже наш...”

В ећ се разданило! Тишину праскозорја испунила звона са цркве. Бимбају, одјекују, одбијају се и сустижу и негде на хоризонту, здружена у Божићну хармонију, најављују Рођење Богодетета Христа!

Е во јагњета које узме грехе света — најављује отац — и уводи старуна (прво јагње из тора), са звонцетом око врата. Каква благодат у очима, каква кротост у држању! Полаженик — јагње! Символ новорођеног Младенца, смиреног и кротог! Да се у кући и душе укућана уселе ове божанске врлине!

Т ек што је бака стигла из цркве и распоредила нафору на тањиру крај себе, прилазили смо јој, један за другим: причешћивала нас је вином и бобицама дрена и делила нафору. Тек тада смо могли да се омиримо и то најпре младим сиrom (символ младости), а затим осталим јелима.

У з молитву, песму и кађење лопти се честица од кукурузног брашна, на онолико делова колико је укућана. Сваки комад скрива неки симбол (новац — богатство, дрен — здравље...), а од онога што се добије зависи живот до идног Божића! Затим ручак...

М ного је празничних дана, много свечаности у дому, али Божићне славе је непоновљиво. Све је тихо, мирно, без журбе, без повишене речи! И ствари добијају друге облике, и јела другачији укусу, и речи нови смисао и значење, и покрети, и мисли... и наша питања, и одговори старијих! Све је друкчије, све се — Рођењем Богомладенца — препорађа и мења!

И на крају, када се све среди, почињу Божићне приче: о божанском детету које је изменило свет, о Богомаци и мудрацима са Истока, о томе да су те божанске ноћи заједно вуку и јагње спавали... — А што се људи туку? Зашто ратују? Зашто се не угледају на вука и јагње? — сипали смо питања. — О Божићу су увек престајале борбе на фронту — јављао се отац — бивало је да су војници излазили из супротних ровова и једни другима честитали празник. — А када би увек био Божић, људи не би никада ратовали?... —

Р азуме се да не би... — настављао је стари ратник — а и неће! И зашто би, када је Христос увек са нама? Доћи ће дан када ће људи прихватити речи Еванђеља: „Слава Богу на висини, на земљи мир, међу људима добра воља“. Дечјом вером то смо прихватили и свом душом и свим срцем то желели.

Душан М. Дачић

САДА ЧИТАЈТЕ САМО ПОЧЕТНА СЛОВА СВАКОГ СТАВКА У ОВОМ НАПISУ — ПРОЧИТАЋЕТЕ КРАТКУ БОЖИЋНУ МОЛИТВУ!

и она је помагала за време литургије у Денковцу

РУМУНСКИ ПАТРИЈАРХ У ШУМАДИЈИ

У времену од 1. до 7. октобра ове године Српску православну цркву је посетио Његово Блаженство патријарх румунски г. др Јустин у пратњи митрополита молдавског и сучавског Теоктиста и банатског Николаја, као и викарног епископа томитског Епифанија. Високи гост је, поред других крајева наше Отаџбине, у два маха посетио Шумадију.

На Нову годину

Прве — а некима и једине — речи које упућујемо једни другима на дан Нове године јесу „Срећна Нова година!“ Свако на тај дан пожели срећу своме познанику и намернику. Али, и пре свега: шта је срећа? На то још нико није могао дати прави одговор па, свакако, и ја не замишљам да ћу га дати. Јер, можемо ли у неколико редака да збијемо сву перспективу људског живота? То је немогуће, јер је живот човека нешто сувише тајанствено у свим својим облицима и трајању.

Тако је и са срећом. Све што можемо казати јесте: уколико је неко срећан, свако је срећан на свој начин јер је срећа индивидуална, лична ствар. Тако: један налази срећу у чулним задовољствима, други у новцу, трећи у слави и ласкању, овај у науци, онај у уметности, овај у родитељству, итд. Иако су срећу тражили многи тражиоци и на разне начине ипак, ето, не бисмо могли тврдити ни да је срећа нешто стварно. Осим тога, срећа није ни морална категорија, тј. није ни етичка вредност јер, на пример, неко је срећан ако помогне своме ближњем, а неко је срећан ако може да ближњем напакости.

Кад тако сагледавамо питање среће, не знам баш да ли је оно прави

и одговарајући поздрав на Нову годину или би пре требало да пожелимо једни другима нешто друго него што чинимо том честитком. Поред свега реченог о неизвесности среће, ми желимо једни другима срећну Нову годину. Шта бисмо друго и пожелели о Новој години, јер, с погледом на наше време, можда нам је срећа и те како потребна пошто живимо у сенци смртној: ратни издаци на смртоносна оружја биће свакако увећани и у наступајућој години за милијарде у свим земљама, а тиме ће бити повећана и опасност за наш опстанак.

И, ето, баш зато морамо да се надамо и срећи! Зар то није чудновато, рећи ће неко? Па, и није! Јер, људска нада „да ће ипак све добро бити“ већа је од свег људског и свег ратног безумља. Насупрот ратном и сваком другом безумљу, људски род верује у добро и нада се добру! То значи: нада се доброј срећи у наступајућој години. А надање, барем надање добрих људи, неће се постићи — каже св. апостол Павле. Јер добро, па дакле и срећа, долази и од Бога и од нас самих. Прво од Бога који је са нама ако смо му лицем окренути, а онда и од оних милиона неискварених људских срца и умова.

Зато, у првом дану године, и као прво: заблагодаримо Богу! На чему? Па, у првом реду за све добре дарове које нам је дао у прошлој години, и поред све људске немарности према Њему. Нарочито Му заблагодаримо што нам није дао по нашој заслуги него по Његовој милости. А да нам је судио по неким нашим делима многи се не би нашли праведни пред Њим „јер ако на безакоња наша гледаш, Господе, ко ће остати“ — пита и Псалмописац. А и ово мало мира и предаха од ратова што га сад имамо није због људске заслуге него због Божје милости и љубави Његове према нама, и због страха пред Богом и молитава оних побожних и добрих, а разумних људи без којих није ниједан народ у Европи и Америци и Азији и Африци и у другим крајевима света.

А као друго на почетку Нове године: помолимо се Богу и рецимо:

Боже милостиви, благослови века дана наших у наступајућој години! Излиј благослов на све народе, па и на наш народ! Укрепи, Господе, и оправдај нашу наду у Тебе да се не преваримо у добрим жељама нашим! И, да се не постидимо пред онима који се величају кад чине безакоња и говоре „Где је Бог ваш?“ Обрадуј нас према данима у које су нас непријатељи мучили, и према годинама у којима смо трпели невољу! Рекао си: „благо онима који су чиста срца јер ће Бога гледати“. Устојте зато број оних који су чиста срца, да би се кроз њих прославило име Твоје по свој земљи!

А у односу на нас саме да кажемо: честитајмо једни другима Нову годину онако као што су то чинили, и чине, сви људи мудрог разума и племенитог срца, и говоре: „Не нама, Господе, не нама, него имену Твоме нека је слава!“¹⁾ У то име и наша Српска црква честита вам Нову годину! Поред оног већ уобичајеног поздрава о срећи, ми вам честитамо и оним нашим народним поздравом:

Што радили на добро вам било,

Што родили честито вам било!

¹⁾ Псалам 115. 1.

Христос, нада света

Хришћанска нада се заснива на хришћанској вери. Заснива се на вери да Бог узима учешћа у људском животу и у историји човечанства. То је много више од обичног веровања у Божанско провиђење или у Божију власт. „Бог је тако заволео свет да је свог јединородног Сина дао“. Син Божији је боравио међу људима, или, тачније, Он је установио своје место боравка у њиховој средини и „поставио човек“. Крајњи циљ узвишене тајне Оваплоћења (утеловљења) је одређен у овом чудноватом поистовећивању Бога са потребама и бригама о човеку. Хришћанска порука љубави није само велика заповест или закон, већ и сведочанство једног значајног признања Божије љубави. Врхунац те љубави био је Кнез мира који је умро на крсном дрвету, да би човек могао имати живот и то да га „има у изобиљу“.

У Христу, Божија власт је била изражена на један присан и личан начин. Сам Господар света се појавио

међу људима и постао човек. И Он је још увек и свагда са човеком у Цркви, зато што је „Црква Његово тело“, да се послужимо познатим изразом светог апостола Павла. Јасно је да Црква није само друштво верујућих, није само заједница људи сједињених истом верношћу и истим убеђењем, већ је Тело Христово, место на коме је Он увек присутан и где Он наставља своју „службу измирења“. Човек није сам. То није само зато што се он налази под очинским старањем Створитеља, већ зато што је он узет у властити Божији посед, у оваплоћеном Господу, савршеном човеку и савршеном Богу.

Има један божански узор људске историје. Он је далеко више од једне замишљене шеме или само једног плана. Бог, наиме, узима учешћа у стварању историје, из дана у дан, чак и онда када човек не може да разбере путеве на који то начин Бог чини. Историја има Његов, божански установљен циљ и сврху која ће се остварити „последњег дана“. Истори-

ја није само једна изложба слепих природних сила у нереду. Она није ни производ људског планирања и жеља, нити је један неодређени процес у времену, који може да иде даље без постизавања неког савршенства. Историја је нешто више од позорнице на којој се играју личне улоге. Историја је сама по себи „историја спасења“, која ће на крају бити „довршена“.

У библијском и традиционалном тумачењу, људска историја се замишља као крајњи процес који се креће према установљеном циљу. То органски припада суштини хришћанске вере да ће Христос, оваплоћени Господ „опет доћи“, у слави за суд. Тај „долазак“ ће бити у исто време и крај историје, а „суд“ и „потпуна савршеност“ ће се остварити изненада. Суд и доследно распознавање савршенства или „кратак преглед“, у којем ће све вредности људског живота бити састављене у једну целину, а сва добра дела ће бити сакупљена заједно. Бесмртна ризница бића, сабрана већ у току историје, биће коначно сумирана. Према томе, овде је један елеменат поузданог ишчекивања, значајног у хришћанском животу. То је НАДА хришћана, која је ту коначно укореењена. Бог је сјајно дејствовао пославши Христа у свет. Исти Христос непрестано влада у свету. Он ће опет доћи...

Иде час — и већ је настао...“ Човек није сам у овом свету, ако је са Христом, вером и послушношћу. У противном, он се у непријатељском свету, који у злу лежи, може осећати усамљеним.

У понедељак, 5. октобра 1981. патријарх Јустин је посетио Крагујевац. Прво је учешћем посета хумкама у Шумарицама, где је патријарх Герман са митрополитом Теоктистом одржао помен, и музеју у Шумарицама.

Врло је важно да разумемо и признајемо дубоку зависност наше наде од наше вере. Једино у Христу и кроз Христа имамо права на њу. Ништа се не може учинити или постићи без Христа, без Његовог имена и Његове моћи. У свему имамо права на наду, зато што смо предани нашој вери, зато што су у Христу откривене заповести испуњујуће Љубави.

Хришћанска нада, према томе, је унутрашњи позив за делање. То је јасно, јер је Син Божји постао човек, извршивши вољу Оца, да би човек могао постати син Божији и владати се као син, а не као најамник, тј. да чини вољу небеског Оца, а не да буде вођен својом самовољом. Човек може бити мртав свету и себи и васкрснути у Христу, становати у Њему, допустити Богу да уобличи његов живот Духом Својим Светим. Људско планирање мора бити у будућности у вези са Божанском улогом, као што је објављено и показано у највећем степену на Крсту и у слави Васкрсења. Ми имамо права на наду, али је јасно да за тај разлог треба да се оправдамо или покажемо нашу наду у нашим делима. Ту нема места за ленствовање или пасивно очекивање. У садашњем свету, тако жалосном и раздвојеном, није довољно само објављивати или проповедати наду. Нашу наду треба да учинимо очевидном, нашом вером и побожном сарадњом са Божијим плановима. Ми је можемо познати по вери, а зато је потребно да узрастамо у вери и онда ће наше поуздање такође да расте. Сумња и очајање долазе од „мале вере“! Свети апостол Павле је само захваљујући победоносној вери могао чинити све у Христу, Који му је помагао. Само служећи Господу, човек може да обнови своје поуздање и наду и да схвати смисао свога постојања.

Бог је поистоветио Себе са човеком у Христу. Сада ми треба да поистоветимо себе са Њим у Христу, већим признавањем Његове љубави и још већом службом самоодрицања. Наша нада ће да сазрева и расте у оној мери, у којој ми јачамо и повећавамо нашу веру и узрастамо у нашем разумевању садашњег Божијег становања у нашој средини, у Христу, нашем Господу и у Његовој светој Цркви, која је Његово тело. „У свету ћете имати много невоља, али не бојте се, јер ја надвладах свет“ — поручује нам Господ (в. Јн. 16:33).

Не бојте се, нисте сами!

Ако замислимо да је Сунце као јабука, онда је Земља, наша „мајка Земља“, као глава од чиоде! Милиони других небеских тела плоче по међузвезданом простору око наше „јабуке“ и наше „главе од чиоде“. Нека су као и Земља, нека као наше Сунце, нека су мања и од Земље а нека су као диња и лубеница у поређењу са нашом „јабуком“ — Сунцем. Око нас, чини нам се, налази се свуда азурно плаво небо начичкано као драгим камењем сунцима, месецима и звездама. Бар тако се нама чини. У ствари, знамо да су поједине звезде и „звездице“ које као божански дијаманти украшавају небески свод изнад нас, стварно, колосална сазвежђа, галаксије, огромних размера. Цифре којима се описују космичке величине и раздаљине испуњавају нас дивљењем и пренеражују нас својом недостижношћу. Како нормалан човек може, када о томе помисли, а да не узвикне гласно: „Господе, веома си велики!“ (Пс. 103:1).

Због величине свемира астрономи не мере растојања небеских тела ни на метре ни на километре, већ временом светлости. Светлост, наиме, путује око 300 хиљада километара у секунди. Колико секунда, минута, сати, дана или година треба да прође, па да светлост од једне звезде стигне до наше планете — ето, толико је дотична звезда далеко од нас! Километри и миље су сувише мала ме-

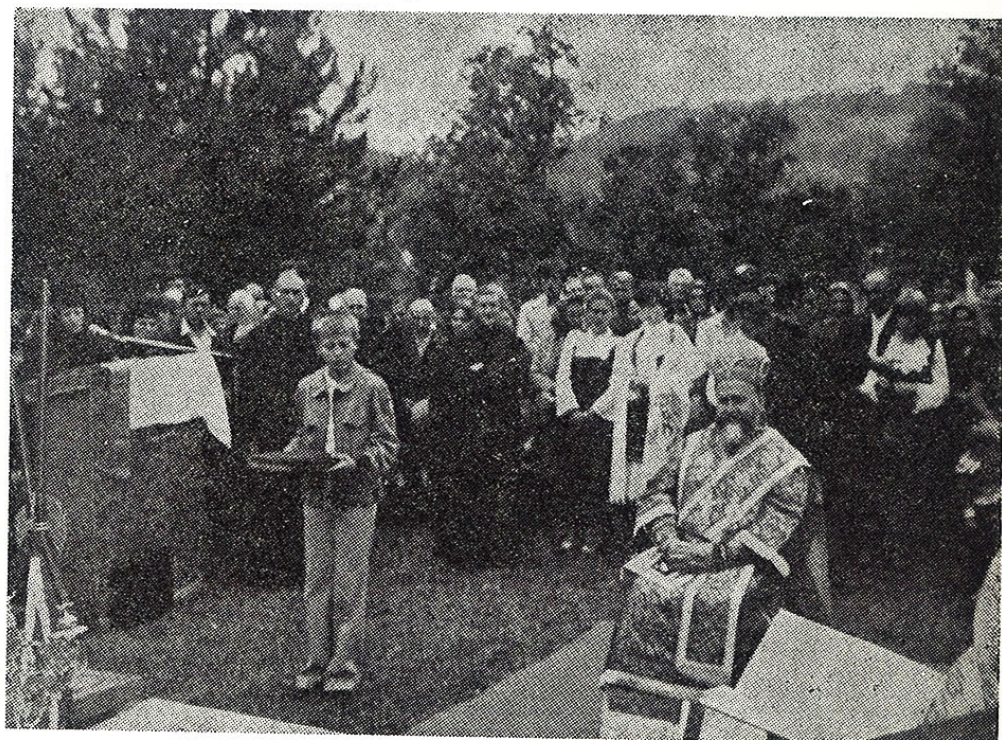
рила за пространства грандиозне творевине Великог „Творца Неба и Земље“! Тако, на пример, ван нашег сунчаног небеског „насеља“ најближа нам је звезда Алфа Кентаур. „Свега“ четири године светлости удаљена је од наше земље! Сиријус је „мало“ даље — свега око девет светлосних година! Нека су, пак, сазвежђа по хиљаду, десет или скоро стотину хиљада светлосних година далеко од нас! Међу тим световима, расутим као зрнца прашине по необухватном међузвезданом простору, једна трунка прашине је и наша Земља! Његош је, боље од икога, описао ту неопisivу космичку грандиозност у своме дивотном „Вијенцу“:

„Боже драги, који све управљаш који сједиш на престол небесни те могућим зажижеш погледом сва свијетла кола у простору; Ти који си развија прашину испод Твога трона свијетлога и назва је Твојим мировима*) Ти си прашак сваки оживио насија га умнијем сјеменом...“

Зрнца прашине — то је сваки од нас, тј. ако гледамо на човека са материјалистичке тачке гледишта као „количину организоване материје“, без духа, без душе, без ичега вишег од

*) Мирови = светови.

За време св. литургије под ведрим небом...

наше телесне природе! И, зачудо, — та трупка космичке прашине, ето, „Насијана умнијем сјеменом“ измерила је свемир и зна димензије, тежину, густину, температуру, физио-хемијски састав скоро свих сазвежђа; зна свакој звезди место у простору, њен век, прошли и будући (по величини и интензитету светлости) итд.! Може човек, уистину, бити „прашак“ од праха космичке материје — која је стварно само један изузетак у међузвезданом простору — и тим је више чудо за дивљење: КАКО ТАЈ ПРАШАК ОД ПРАХА ОБУХВАТИ СВОЈИМ УМОМ — „УМНИЈЕМ СЈЕМЕНОМ“ — ВАСИОНУ?!

Хришћанину, који иоле познаје основне истине бого-откривене хришћанске науке није тешко то да схвати, јер је од Христа сазнао да је величина човека у његовој духовној — а не материјалној — природи. Ми смо, пре свега и изнад свега, духовна бића. Анђели су бестелесна духовна бића, а човек је само у незнатној мери телесно биће, а у неупоредиво већој мери биће духовно. Од Христа смо научили да је пред Богом душа вреднија од целог материјалног света — једна душа! По својој телесној природи, у поређењу са бесловесним животињама, човек се на лествици употребења преимућства налази веома ниско. По снази, по брзини, по оштрини вида, слуха и других чула; по способности младунчета људског и животињског да се одржи и осамостали — човек је далеко иза многих живих

бића на земљи. Па ипак, он „влада земљом“ — како се вели у првој глави књиге Постања. Не својим телесним, већ својим духовним силама (сем ако ћемо да свој здрав разум гонимо у бесмисао).

Ма како да је материјални свет, у својим како астрономским тако и микроскопским, микрофизичким размерама, ма како да је сведок силе и премудрости свога Створитеља, човеково „умно сјеме“ још у много већој мери сведочи о своме божанском пореклу. Човекова душа спонтано слави Бога у захвалном дивљењу и љубави:

„Руке Твоје створише ме и саздаше“ (Пс. 119:73).

Исто тако и

„Небеса казују славу Божију, а небески свод објављује дело руку Његових; дан дану и ноћ ноћи објављује знање. Нема говора ни речи код којих се не чују њихови гласови.“ (Пс. 18:1—3).

Загонетка створења води ка вери. У сваком случају човек само вером може да јој се приближи. Било да верујемо да „у почетку створи Бог небо и земљу“ — што тврди Библија на својој првој страници, у првој реченици; било да одбацимо веру у Створитеља и узмемо, против

здрог разума, став безбожника да је свет сам себе створио; да човек у свемиру није друго већ резултат низа покрета изазваних једним космичким удесом („несрећним случајем“)? Но, у оба случаја — сви смо верници, сви верујемо.

Суочен са грандиозношћу свемира и тајанством сопствене природе, човек лако увиђа да је цела истинна сувише недоступна људском разумевању у току нашега кратког века у телу.

„Који је тај човек — вели пророк Јеремије — који је тако мудар да би могао ово да разуме?“ (Јер. 19:12).

Сам велики апостол Павле, који је написао скоро половину Новог Завета, пише:

„Сада видимо као помоћу огледала — у загонетки, а онда ћемо лицем у лице, тј. када изађемо из нашега телесног „шатора“ (I Кор. 5:1, 4)

„Делимично сазнајемо и делимично пророкујемо; када пак дође оно савршено, престаће оно делимично, а онда ћу сазнати потпуно.“ (I Кор. 13:9—12). Дотле остаје вера!

Како знамо, реч „ЕВАНЂЕЉЕ“ значи „РАДОСНА ВЕСТ“ или „ДОБРА ВЕСТ“, која РАДОСТ ТВОРИ. Суштина хришћанске Радосне вести — Еванђеља — јесте у томе да ми нисмо сами пловећи у бескрајном међузвезданом простору.

Не само да нисмо сами, већ имамо Оца Створитеља, који не само да је створио свет, већ и управља њиме („промишља“ о свему), а нарочито је пун љубави према нашем, људском роду.

„Бог је тако заволео свет да је Свог јединородног Сина дао да сваки ко у њега верује не пропадне, него да има вечни живот“.

(Јован, 3:16)

Напротив, друга „вера“ — вера да Бога нема — представља за човека очајну и застрашујућу „вест“.

... у Орашју, о Усековању, 11. септембра о. г.

Значило би: сами смо у страшном пространству и никаква жртва, ни врлина, нити идеали немају ни основе, ни смисла. Само они, који су у стању да сваку вишу мисао у себи угуше могу у овој свету да живе у илузији неке среће!

Пут ка истинској срећи, душевном миру и радости није неки метод — већ Христос! „Ја сам пут“ — вели Он. (Јн 14:6). Без Њега је свуда беспутје. Он је светлост истинита коју тама не може ни савладати нити схватити (Јн 1:5). Христов долазак међу нас није неко мишљење већ најдрагоцинији божански доказ да нисмо сами у огромном пространству Божијег света. Слава Богу; хвала Му за све што јесмо — сем греха — за све што имамо, а надасве што Он јесте — те нисмо сами. Кроз сва своја створења и кроз наше душе одјекује Његов утешни глас: „Не бојте се, ја сам с вама (Мт. 28:20) — нисте сами.“

Рајко Обрадовић

ЊЕГОШ

Одвели су ме са планине,
јагњад ми одузели,
навукли расу.
Раса ми судба,
а судба — раса,
обадве црне.

Камен под ногом,
камен под главом,
и живот — камен...
Ко ће и када
да ми отвори небо?

Сам сам
пустињак црногорски,
слободе суђањ.
Одавде са Ловћена
цео свет видим,
па ме уби самоћа.

Сваког се дана пењем
до самог неба,
постанем луча,
па кад се вратим
у горске вјенце
тама ко смола.

Небо ме силно вукло
па сам збацио тело.
Ох, шта је неба!

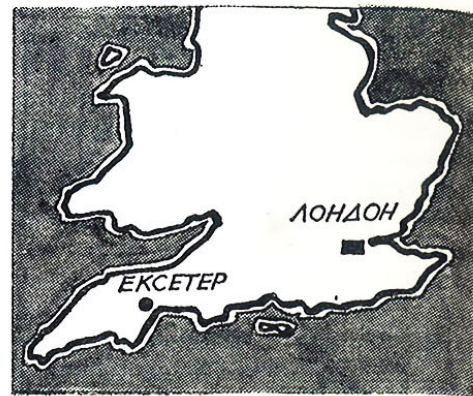
М. М.

„А у народа који је поверовао било је једно срце и једна душа“

(Дела апостолска 4:32.)

Обретох се недавно у Енглеској, на југу, у покрајини званој Девон, у градићу Ексетеру. Типичан енглески градић, куће једносратне, све налик једна на другу а ипак лепе, са малом баштицом испред сваке. Па чак и новоградње не штрче накардно нити кваре постојећу хармонију. Уопште и градић и околина, у којој је још по нека стара кућа са традиционалним сламнатим кровом, неодољиво ме подсетише на време Андерсенових бајки. Требало је да останем у Ексетеру око два месеца и био сам „начисто“ да за то време не могу ићи у цркву, јер наших, православних цркава има само у великим енглеским градовима, а ниједног таквог није било у овом делу Енглеске.

Разгледајући једном тако градић и његове улице сусрео сам човека обученог као ја у црну мантију, браде дуге и помало проседе. Представио се на енглеском: отац Бенедикт, православни свештеник, рођени Енглес. На мом скромном енглеском језику објаснио сам ко сам и одакле долазим. Одмах ме је повео да ми покаже своју цркву. У самом цен-

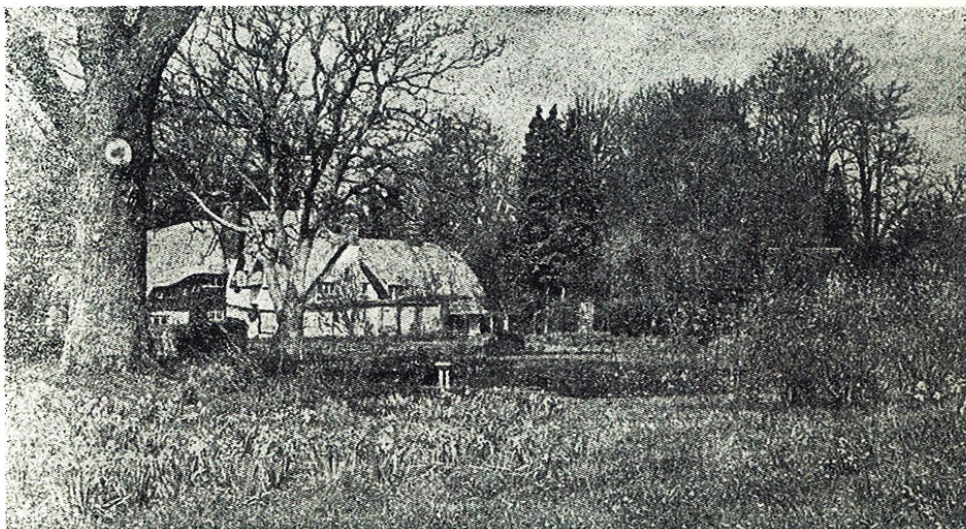

тру града, на скверу којим сам тако рећи сваког дана морао бар два пута проћи, била је једна стара капелица. Изнад капије је писало „Капела Свете Ане“.

Ушли смо у малу порту где је цвеће и зеленило скоро сакрило ниску капелицу величине можда 15х5 м. Врата су била отворена а капелица пуна људи — све млади, можда једна седа глава. О. Бенедикт је ушао у олтар иза још незавршеног иконостаса. Била је субота по подне, служено је бденије. Сви су певали па чак и деца. Имали су у рукама писаћом машином откуцане стихире на „Господи возвах“ и друге. Певали су и „црно и црвено“ што се каже, а читали су и каноне.

После бденија о. Бенедикт ме је упозорио са својим верницима, такође и са својом породицом, јер су и попадија и осморо свештеникове деце били у цркви. Договорено је да ја као ђакон служим сутра на литургији. О. Бенедикт је остао у цркви да исповеди своје вернике а ја сам отишао код једног његовог парохијана на га причекам. Седећи и

Сеоски предео из јужне Енглеске

чекајући о. Бенедикта, разговарао сам мало са својим домаћином: он је био англикански свештеник, оставио је све и хоће да пређе у православље са женом и двоје деце. По благослову налдежног епископа деца и жена су већ дуже време катихумени (оглашени, приправници за крштење) и ове зиме се надају да ће моћи да пређу у православље. Била је већ дубоко ноћ а о. Бенедикт још није завршио са исповедањем па сам отишао у свој стан.

Сутрашња литургија је била за мене догађај кога ћу се увек сећати. Цела црква је певала а два децака, Симеон и Давид су чтецирали. Први пут сам читао јектенију за оглашене у присуству самих оглашених. Причестила су се сва православна деца а скоро и сви одрасли (сем оглашених који то право још немају).

На крају литургије о. Бенедикт ме је повео својој кући, где се и поред велике породице нашло још места и за једног монаха, па чак и просторија за домаћу капелу. О. Бенедикт ми је причао о себи и својој парохији: како је кроз литургију заволео православље, како је постао православни свештеник и дошао у место где није било ни цркве нити иједног верника. Мало по мало, искупио је парохијаци од неких четрдесет душа, дошли су до своје црквице, направили су мали иконостас... признао је, у својој скромности, да ништа од тога не би могао учинити без Божје помоћи и подршке своје породице. Упозорио сам га, из искуства наше Цркве, на могућа искушења (јер Ђаво не подноси оно што је Богу мило) а он рече да и тога, хвала Богу, има: појединци су остали без посла зато што су прешли у православље, има неприлика од стране других верских заједница, но његови парохијани се још чвршће држе Цркве и једно другог, моле се, посте, исповедају и причешћују још урдније. Уздају се у молитве св. Јосифа из Ариматије, који је, према предању, пошто је положио тело Господа у гроб, дошао по Учитељевом васкрсењу у ове крајеве заједно са неком римском легијом, и ту проповедао богочовечанску науку Исуса Христа.

На растанку, кад сам одлазио из Енглеске, сви смо се фотографисали — желели су успомену на дане кад су први пут имали Ђавона у својој малој заједници.

Јеромонах Лукијан

Црква Свете Тројице у Лонг Мелфорд, Сафок (Suffolk, грофовија у југоисточном делу В. Британије а североисточно од Лондона). Велика црква са дивним прозорима и капелом Богородице, подигнута је у 15. веку; данашњи звоник саграђен је око 1900. г. наместо онога из 18. века. Црква има велики витраж — прозор са композицијама од разнобојних стакала — из 15. века по коме је чувена, као и по релефу Поклоњење мудраца, рабеном у алабастеру.

Академија светог Владимира у Њујорку

Пре него што се говори о Академији светог Владимира, морамо се упознати са животом и радом претходних богословија, јер је ова продужила започету мисију првих богословија, које су у најтежим приликама заорале прво семе Христове науке. Академија св. Владимира успешно продужава остављени јој завет заоравајући нове бразде и сејући нова семена на плодном америчком континенту.

Да би се приказала историја руских богословских школа у Америци, неопходно је вратити се назад у прве дане руске мисије на овом континенту. Потреба за једним православним центром у којем би се теолошки и мисионарски припремали и оспособљавали кандидати за најузвишенији свештенички позив, осетила се још од првих дана, тј. откад је прво семе православне науке засађено у плодно тле Америке.

У јесен 24. септембра 1794. године осам руских монаха посејали су зрно праве и једино истините Христове науке. Ти мисионари су основали једну богословску школу на острву Кодиак, на Аљасци. После неколико година, владика Инокентије (Венијаминов) основао је богословију у месту Ситка, такође на Аљасци. Та богословија је имала око 100 ученика, њен живот и рад били су кратког века због веома тешких материјалних услова. Богословија је радила од 1841. до 1859. године. И поред кратког рада она је имала огроман

значај, јер је поставила темељ православној науци; зато се њен оснивач владика Инокентије назива апостолом православља у Америци.

Прва православна богословија у Сједињеним Америчким Државама основана је 1905. год. од стране архиепископа Тихона (потоњи руски патријарх +1925) и била је у граду Минеаполису, у држави Минесоти. Значај ове прве богословије био је од непроцењивог значаја, јер је пред крај осамнаестог века, а нарочито кроз деветнаести век, православни живаљ у све већим и већим групама долазио, и једино је кроз оспособљавање свештеника у овој богословији могло да се донекле одговори потребама тога живља. Долазећи у нову своју веру, обичаје, језик, културу и све оно што му је било свето и као завет остављено. И не само да је све то са собом донео, већ је по сваку цену желео и морао све то и да очува и да по томе живи. Само је архиепископ Тихон у својој пророчкој визији видео и знао да за Цркву, њену мисију и за све друге потребе мора додати свештенство из Русије, које ће најбоље разумети и моћи да одговори свим тим потребама.

Богословија је из Минеаполиса премештена у Тенафлу, у Њу Џерси и за време од 18 година напорног рада извела је неколико генерација свештеника. Они су попут првих мисионара у врло тешким условима проносили живот и рад православне Цркве.

Промене у Русији проузроковале су дубоку кризу православне цркве у Америци. Црква је све мање и мање добијала и духовну и материјалну помоћ. Богословија је била у тешкој материјалној кризи и 1923. године морала је да обустави даљи рад.

Само 15 година доцније, после брзог опорављања и реорганизовања, питање теолошког образовања могло је бити поново постављено. Октобра 1937. године на Шестом свеамеричком црквеном сабору у Њујорку др Василије М. Бенсин, један од првих професора у Минесотској богословији предложио је поново отварање богословије. Предлог је усвојен и богословија је отворена. Новооснованој богословији дато је име св. Владимира, кнеза које је 989 године извршио крштење Руса. 3. октобра 1938. године митрополит Теофило (+1963) је отворио нову богословију (Смештена је била у 121. улици у Манхатан-центру у Њујорку). Међутим, у првим годинама свога рада, тј. од 1938. до 1948. Богословија је радила под тешким околностима. У овим тешким годинама потребно је поменути неколико професора који су се много жртвовали да би Богословија у овим најтежим, али готово и најважнијим данима, наставила свој мисионарски рад, то су: владика Макарије Илински (+1953), отац Александар Кукуневски (+1963), др Евгениј Добријански (+1949), др Евгениј Москоф (+1950) и др.

У тим тешким данима Богословија је направила споразум о узајамном помагању са Колумбијским колеџом. Стање се нешто поправило, али то није дуго потрајало. Погоршања је настало избијање другог светског рата, и због материјалних и других околности Богословија је морала 1942. године прекинути рад.

Тада из Европе долази неколико реномираних научника: Борбе П. Федотов, бивши проф. Института св. Сергија у Паризу (+1951), Никола С. Арсенијев, бивши проф. на Православном теолошком Факултету у Варшави, Евгеније В. Спекторски, бивши проф. Кијевског универзитета (+1950), Никола О. Лоски, бив. дојен руске филозофије (+1965) и Пегар П. Зубоф, један од оснивача Богословије.

У новембру 1946. на 7. свеамеричком црквеном сабору у Кливленду проф. Федотов је припремио меморандум који је био потврђен од Цркве, и школа је премештена на ново место купљено од Уједињених теолошких школа.

1948. Сабор је променио назив богословије давши јој име Академије в. Владимира. Исте године Њујор-

шки универзитет признао је ову као високошколску установу.

Доласком проф. Георгија Флоровског, бившег проф. Института св. Сергија у Паризу, почела је нова ера у животу и раду Академије св. Владимира. Он је био дугогодишњи професор, а од 1949—1955. и њен декан. Под његовим вођством теолошко образовање добило је и у ширини и у дубини. Професорски кадар се повећао, а школи је дефинитивно дат свеправославни карактер.

Октобра 1962. митрополит Леонтије осветио је нову зграду Академије. Школа је тада премештена из Центра Њујорка у предграђе, у један веома леп део Крествуда. Удаљена је око петнаестак минута од центра града. То је заиста лепо и мирно место, украшено свуда унаоколо травњацима, цвећем, дрвећем и другим разним зеленилом. Ту, крај Академије налази се мала шума, која својим разнобојним дрвећем употпуњује и улепшава и онако леп, зелени пејзаж. Крај шуме протиче речица која својим журбом и шумом воде ремети готово потпуну тишину. То је омиљено место које студенти користе за учење, медитацију, хигијену ума и друге видове рекреације. Тако је својим положајем изолована од разних оловних светских негативних утицаја. Својим активним духовним и мисионарским радом много утиче на савремене, материјалистичке погледе на живот и свет, мењајући их свакодневно. Таквим животом и радом право су дело свету који још увек живи у тами и незнању.

Академија је снабдевана свим потребним просторијама за школске и ваншколске активности. Поседује и мушки и женски интернат који су одвојени један од другог. Живот у интернату уређен је по школским правилима и свих их се дисциплиновано придржавају.

Библиотека има преко 50.000 примерака књига и преко 200 периодичних часописа. Нарочито је добро снабдевана иначе ретким књигама из теологије, историје Православне цркве, религиозне филозофије, руске православне литературе и културе, као и неправославном литературом. Једном речју, Академија је центар у коме се студира, истражује и примењује православна наука у животу. Сваку нову публикацију која има додирних тачака са теологијом или којом другом озбиљном научном дисциплином, библиотека набавља, а уколико је ова на страном језику она и преводи. На тај начин студентима, као и свим другим истраживачима, омогућено је да прате сва актуелна

кретања у науци.

Академија издаје свој теолошки тромесечни часопис. То је теолошки журнал у којем се публикују радови теолошког, историјског и филозофског карактера, као и други чланци који се односе на теологију. Св. Владимирске Новости су такође часопис чији је циљ да информише о животу и раду у Академији.

Академија поседује познату штампарију и продавницу књига, које су од великог значаја за духовни и научни живот како саме установе тако и шире околине. Штампарија, првенствено публикује теолошку литературу, а потом и литературу других научних дисциплина, и представља највећег издавача православне литературе у Америци.

Хор Духовне академије је врло активан и у школи и ван ње. Активно учествује на свим богослужењима у Академији. Већ је устаљена пракса да сваког лета за време распуста хор путује по Америци и Канади, приређујући духовне концерте. Због свог успешног рада већ је био на телевизији и на радију. То је један од опробаних метода у мисионарству, где успех не може да изостане. На тај начин упознају свет са православном црквеном музиком и са животом и радом Академије. Својом мисијом постижу два врло важна циља: духовни — проносећи и сведочећи Христову истину, и материјални — прикупљајући материјалну помоћ за школу.

Духовна академија св. Владимира отворена је за све квалификоване православне кандидате, као и за све неправославне који желе да студирају и да живе православним животом. Једном речју, отворена је за све, без разлике на боју коже, расу, религију, место, итд.

Студенти, који желе да се упишу у Академију претходно морају завршити 6 година основног и 6 год. средњег образовања и, за време док похађају Академију, још 4 год. колеџа. Известан број студената заврши те 4 год. колеџа и тек онда се уписује у Академију, док већина њих студира упоредно и богословију и колеџ, пошто колеџ признаје све испите дате у богословији и на крају добију колеџску диплому „бечелер дигри“, што би одговарало нашој факултетској дипломи, и тек тада постају редовни студенти Академије. Све догле је било само предтеолошко студирање. Овакво упоредно студирање има великих користи за студенте, пошто се они далеко пре упознају са основним теолошким проблемима, а користе им као база за даље студирање с

једне стране, а уштеде и доста времена, с друге стране. Иначе, школовање у Академији траје три године. Студирањем у току још три године добија се магистарски степен богословља. Магистарски степен теологије захтева још најмање две године студија уз тезу и генерални усмени испит из области у којој се специјализује. Студенти Академије могу добити докторску титулу у Фордам универзитету у сарадњи са Академијом, али се препоручује да то буде само из оних предмета које предају професори Академије. Сваки студент на почетку својих студија добија свога ментора, тј. професора који ће га водити и усмеравати у току студија.

Предавања се држе на енглеском језику а омогућена су и пре и по подне, као и увече. Предавања су организована и за одрасле и она су нарочито добро посећена од стране слушалаца из разних крајева Америке. Укупно има неколико стотина слушалаца. Рад у Академији је добро организован и главни му је циљ да студенти буду добро оспособљени и духовно и научно. У томе се заиста, бар за сада, веома добро и успева.

Живот у Академији је тако организован да је сваки студент укључен у свеопшти рад и поредак, за који је и подједнако одговоран. Зато, на почетку сваке године, добије свако своје задужење као нпр. рад у књижари, кухињи, чишћење школских просторија и др. На тај начин се уштеђује велика сума новца за друге важније потребе. Заиста, импресионира љубав и залагање тих студената, који академски свесно испуњавају све своје обавезе.

Свакодневно и уредно посећивање богослужења у школској капели свакако је централни део њиховог интернатског живота и рада. Студенти који су рукоположени (свештеници који студирају) укључени су у свакодневна богослужења у Академији и њихова језичка и музичка шароликост улепшава и онако лепа богослужења у капели. Слушање богослужења на разним језицима побуђује, опомиње и помаже да схватимо да смо сви браћа и сестре међу собом, јер имамо једног Оца на небесима. Такав амбијент припрема будуће мисионаре који ће се помагати међусобно своје пастирском раду.

За данашњи добар реноме Духовне академије св. Владимира свакако велике заслуге припадају декану, проф. др. Александру Шмеману, који је познат нашој богословској читалачкој публици по књизи: „За живот света (чији је предговор написао професор Теолошког факултета у Београду др. Амфилохије Радовић, а превео је Јован Облина). Ништа мањи значај припада и проф. др. Јовану Мејендорфу, чија је књига „Брак у светлости православне теологије“ такође преведена на наш језик (од стране истог преводиоца). Овде треба споменути и нашег професора др. Веселина Кесића, који предаје Св. писмо новог завета. И други млађи професори имају заслуга за живот и рад ове Академије.

Овде желим да споменем да је у овој Академији ове године успешно завршио студије и био један он најбољих студената и наш јеромонах Атанасије Ракита, клирик далматинске епархије.

У исто време желим да захвалим епископу шумадијском г. др. Сави што ми је омогућио да будем предавач нашим студентима у Академији, као и да наставим постидипломске студије. Захваљујем и епископу истоочноамеричком и канадском г. Христопору што ме је очински примио и омогућио ми да наставим даље студије.

Миленко Чанчаревић

Библиотека манастира Каленића средином прошлог века

Попис ствари манастира Каленића који се налази у Патријаршијско-митрополијском архиву пружа могућност увида у свеукупно стање овог значајног духовног и културно-просветног центра друге половине XIX века. „Инвентар покретног имања манастира Каленића у срезу Левачком окружија Јагодинског“, како гласи пун наслов овог пописа, настао је 1. новембра 1864. године, а потписали су га игуман манастира Каленића Теофил и економ јеромонах Мелетије. Посебно поглавље каленићког инвентара чини „Наименованије црквоне књиге“, где је пописано укупно 232 књиге. Један број књига, због карактеристичних наслова као и садржаја, заслужује да се наведе онако како стоји у попису из 1864. године. У манастирској цркви налазиле су се 84 богослужбене књиге,

међу којима се помиње: шест Еванђеља, два комплета месечних Минеја, шест Службеника разног формата, три Требника, три Апостола, три нова и два стара Октоиха, три половна Триода, два Чаславца, два Псалтира, два мала стара Србљака и др. Од тих „црквених“ књига које су коришћене у свакодневном богослужењу, 37 је било старих, 27 половних и 20 нових књига. Највероватније да је међу старим богослужбеним књигама било рукописаних и старих штампаних, које као такве нису у инвентару посебно означене. По лепоти и уметничкој опреми издвајају се три Еванђеља: једно сребром оковано, једно у кадифи и једно са оковом од жутог „лаквона“.

Манастирска библиотека поседовала је још 148 књига разне садржи-

не, од којих 18 са богословском тематиком, као: „Књига св. Јована Златоуста“, „Књига Јефрема Сирина“, „Руски светитељи“, „Толковање Символа вјери, словенско“, два „Нова завјета“ и још много других. Из области књижевности, проза и поезија, постојало је 35 књига, међу којима се издвајају: „Цјелокупна дјела Доситеја Обрадовића“, „Часови одмора“, „Забаве Јована Стеића“, „Иљаду и један дан“, „Књижевне забаве“, „Робинзон“, „Житије св. Симеона и Саве“, као и седам књига из области језика, граматике и правописа: „Немачка граматика“, „Немачки буквар“, „Славенска граматика“, „Србска граматика“ и један речник „Разговор грчко-бугарски“. Каленићка библиотека имала је и 14 примерака „Гласника друштва Србско словјенства“, и 17 бројева разних новина. Из области географије било је пет књига: „Земљопис старог света“, „Кратки преглед земљописа“, „Јестествени земљопис“,

„Обшти земљопис“, једна „Физика“ и једно „Аритметичко руководство“. Из области философских наука постојале су три књиге: „Нови Плутарх“, „Философија основне мудрости“ и „Федар“. Природне и друштвене науке у библиотеци манастира Каленића биле су заступљене са 11 књига, од којих се издвајају: „Јестествена повјестница“, „Спомен фрушкогорске древности“, „Итака јерополистика“, „Зборник полезни наука“, две књиге „Обште знање“, као и две књиге „Воспитатељ деце“ и „Одгаитељ“, из области васпитања и педагогије. Значајан је податак да је каленићка библиотека имала седам приручника из области права и законодавства: „Објашњење грађанског закона“,

„Кратка Крмчија“, „Јавно право Срба“, „Повјест закона Црквеног“, „Казнитељни закон“. Са историјском тематиком у манастирској библиотеци било је 20 књига, међу којима су карактеристични наслови: „Историја србско словенског народа“, „Разореније Г. Троје“, „Почетак Револуције у Европи“, „Жизањ и подвиг књаза Милоша“, „Повестница Црне Горе“, „Историја Цркве“, „Свештена историја стара и нова“, „Славно сербски народ“, „Славно бугарски народ“, „Знаменити догађаји нове историје“, „Смрт цара Душана“, „Бој Срба и Маџара“, и друге.

Књиге су писане на црквенословенском — богослужбене, „простом сербском“ — „гражданске“, на рус-

ком три, на немачком две и по једна на грчком и бугарском језику. Поред књига, у библиотеци манастира Каленића постојале су и три старе манастирске тапије — тестамена. Укупна вредност књига ове богате каленићке библиотеке износила је 6.579 гроша, а највреднији примерак било је ново Еванђеље, сребром оковано и позлаћено од 2.0000 гроша, које је купљено за спомен јеромонаху Николају.

На основу ранијих пописа покретних и непокретних ствари манастира Каленића може се установити колико је временом приновљено књига. Године 1860/61. у манастирској библиотеци је било 55 „црковних“ књига. У временском раздобљу од 1860. до 1864. године управа манастира Каленића набавила је 29 црквених књига у вредности од 1.885 гроша. У том раздобљу од пет година, епископ шабачки Максим поклатио је манастиру Каленићу ново „Евангелије, оковано жутим паквоном“ у вредности од 250 гроша. Владика Максим, поред драгоценог Еванђеља, поклатио је манастиру Каленићу сребрну тамјаницу и суд за теплоту, петохлебницу од „тенећке“ и два велика звона. Велики приложник манастира Каленића био је и епископ ужички Јоаникије који је даровао путир, дискос и звездицу, све од сребра позлаћено.

Манастирска библиотека имала је доста књига разнорodne садржине, што потврђује историјску истину да су српски манастири са „монашескујућим лицима“ у дугој историји свог постојања били главни носиоци верског и културно-просветног живота. На жалост, од тог драгоценог културног наслеђа у манастиру Каленићу, до данас није ништа остало. То духовно благо нестало је у честим немирима и ратовима, као и другим недаћама које су задесиле Србију, па тако и манастир Каленић. Новоформирана библиотека „Каленић“ са својом данашњом издавачком делатношћу надокнадиће некадашњи број књига библиотеке манастира Каленића, али је ипак ненадокнадив губитак — нестанак рукописних, старих штампаних и сребром окованих књига, које су биле истински доказ нашег односа према књизи, том вечитом духовном и културном благу једног народа.

Слободан Милеуснић

КАЛЕНИЋ — 6.

Поглед са северозапада на цркву Ваведена пречисте дјеве Марије у Каленићу (из 1407. године)

Црква у Баточини

Научна истраживања и најновија археолошка открића доказују а је човек одвајкада живео у долини реке Лепенице. Археолошка ископавања 1951. и 1967. године на Јеринином брду код Граца (околина Баточине) открила су присуство људи и остатке људске културе још из доба палеолита и неолита па све до Римљана и доласка Словена. Ово потврђује чињеницу да се у овом крају људски живот одвија већ више хиљада година, а да је нарочито бујан био у време Римљана и у средњем веку.

Још у III веку пре хришћанске ере Римљани су почели да прелазе Јадранско море и освајају територије на Балкану. Али тек на почетку наше — хришћанске ере учврстили су своју власт на територији данашње Србије. За пет векова своје владавине оставили су неизгладиве трагове своје културе. Староседеоцима, Илирима и Трачанима, натурили су свој језик, изградили читав низ градова, војних утврђења, административних центара и све то повезали чврсто изграђеним мостовима и добрм путевима.

Првобитни (доле) и садашњи изглед храма у Баточини

Римска власт се вековима утврђивала на Балкану, а кад је наступило време њеног опадања, били су такође потребни векови да она буде срушена и уклоњена. У току VII века дошли су са севера наши словенски преци. Они су донели нов живот и започели нову изградњу у овим крајевима.

О животу и догађајима у Лепеници и широј околини у средњем веку мало се зна, јер недостају писани споменици, а археолошки остаци су недовољни за детаљније приказивање прошлости.

Лепеница је, у опису Немањини освајања, поменуто баш овим народним именом. Тако је мало доцније зове и Стефан Првовенчани, додајући манастиру Жичи све поседе у њој. Ту је напоменуто „обе Лепенице”,

то значи да се још онда делила на два дела: Горњу и Доњу Лепеницу.

Када је у време Деспотовине дошло до промене трасе главног пута Ниш — Београд, пут је ишао сада од Ниша на Јагодину — Рачник — Брзан — Доброводицу — Баточину — Црни Као — Радовање — Смед. Паланку — Коларе, где се спајао са старим путем од Београда. Тим путем је 1433. године прошао и Француз Бертрандон де ла Брокијер, који је записао у свом путопису да је Србија „пuna села и добро насељена“.

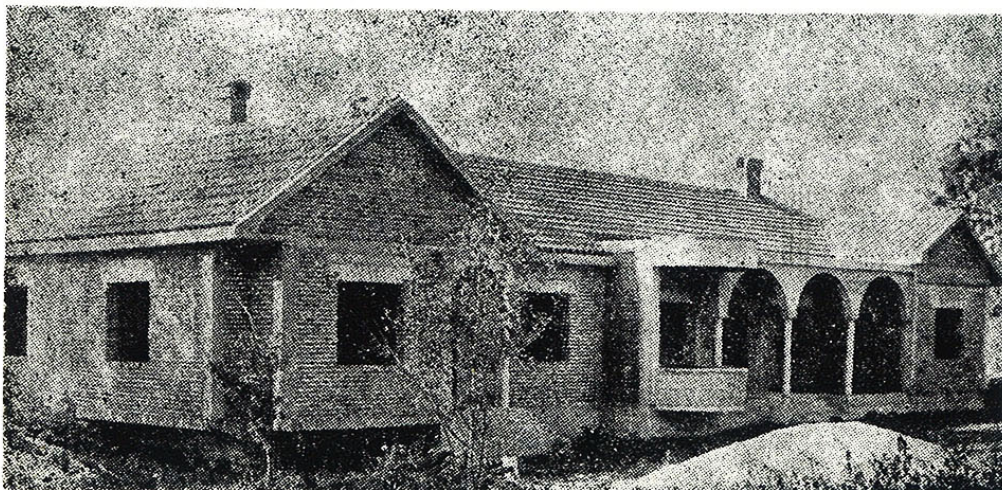
После пропасти Српске државе сва насеља у Лепеници опустела су за дужи временски период. Доцније, када је Турска царевина вршила експанзију преко Саве и Дунава, морала је имати обезбеђену позадину. Зато су турске власти позивале Србе из збегова да слободно насељавају ове крајеве и да обрађују земљу, јер је кроз ове крајеве пролазила турска војска, коју је требало хранити и снабдевати.

Под таквим условима и околности-ма настала је у том добу Баточина која је имала свој одређени циљ: да буде станица на цариградском путу Цариград — Београд. Ту је била и мала тврђава која је била снабдевана неопходним залихама хране за људе и стоку, за посаду која је пружала неопходну помоћ војним караванима.

Са Турцима у Баточину су дошли и Цинцари,* а они су имали у Отоманском царству већих привилегија него остали поробљени народи. Цинцари су, долазећи у прва насеља по Лепеници, били и прве механике по

* Цинцари — поромањено становништво Балканског полуострва; сродни Румунима. Већином их је асимилovalo становништво у чијој су средини живели.

Нови парохијски дом у Баточини у изградњи

мензулама (татарским поштама) које је било обавезно подизати уз свако насеље на том путу. Доцније, поред свог механичког посла, почели су да се баве и трговином, откупљујући од Срба: восак, мед, коже, ракију, вино и др. Тако су Цинцари у Баточини водили главну реч јер су, поред кафана, држали у рукама и сву трговину. То је златни период цинцарског доба у Баточини. Па и сама црква у Баточини зидана је у доба цинцарског успона у Баточини, а њен највећи приложник био је баш Цинцарин и звао се Јанко Вулкан.

Црква у Баточини зидана је на месту некадашње мале, старе црквице. Зидане је започето 1854. године, а завршено 1858. године. При уласку у цркву био је торањ — звоник, а испод њега женски део цркве. Звоник је доцније порушен услед великих пукотина (пукотине су настале као последица земљотреса из 1894. године, а и због нестручности мајстора који је цркву зидао). И после рушења западне половине (1894. г.), на источном делу са олтаром, који је остао, понова су се појављивале пукотине на зидовима. Да би се црква обезбедила од даљег прскања зидова, године 1938. извршени су на њој извесни радови око утврђивања темеља, а тиме су спречене нове пукотине на зидовима и сводовима. Интересантно је споменути да се у Баточини све до пред II светски рат није ништа учинило на подизању новог храма, а Баточина је била центар богате околне од које је она имала највише користи; у овоме су је претекла сва околна села.

Када је 1937. године на парохију Баточинску дошао млади свештеник Слободан Милановић, пун елана за рад на Господњој њиви, одмах је покренуо акцију око подизања новог храма у Баточини. Бранислав Маринковић, дипломирани инжењер архитектуре, израдио је пројекат за бу-

дући баточински храм у српско-византијском стилу. Како је све ово било непосредно пред други светски рат замисао о подизању новог храма није остварена.

После рата 1949. године свештеник Слободан Милановић је успео да прекрије и окречи храм, а 1954. да уреди црквену кућу.

Године 1962. за пароха баточинског долази свештеник Милутин Петровић, дотадањи парох II трнавски. Прва брига била му је да цркву у Баточини, у свом родном месту, доведе у исправно стање, доградњом порушеног дела са новим звоником у саставу цркве. Већ 1966. године пројекат је израдио арх. др Драгомир Тадић, проф. из Београда. Исте године се кренуло у акцију са прикупљањем прилога, а 1967. купљен је већи део грађевинског материјала. Тако се већ следеће 1968. приступило извођењу грађевинских радова на цркви. Најпре урађено армирање стопа темеља.

Године 1970. и 1971. извођени су грађевински радови на новом делу цркве, а на старом је извршена реконструкција крова и обијање малтера. Сви радови су коначно завршени у 1971. години. Нешто доцније у цркви је замењен стари под новим од керамичких плочица италијанске производње.

Дана 7. септембра 1975. године Његово Преосвештенство епископ шумадијски Валеријан учинио је канонску посету цркви у Баточини и извршио освећење храма уз учешће многобројног свештенства, монаштва и побожног народа. На архијерејској литургији епископ Валеријан је надлежног пароха свештеника Милутина произвео у чин протојереја и одао му признање, као и парохијанима Баточине, за велики труд око уређења храма у Баточини.

Прошле 1980. године у Баточини је започета изградња црквеног дома који, поред службених просторија и дворане за народ, има и трособан стан за пароха. Црквени док је стављен под кров, а наредне године наставиће се са даљом изградњом и довршењем зграде.

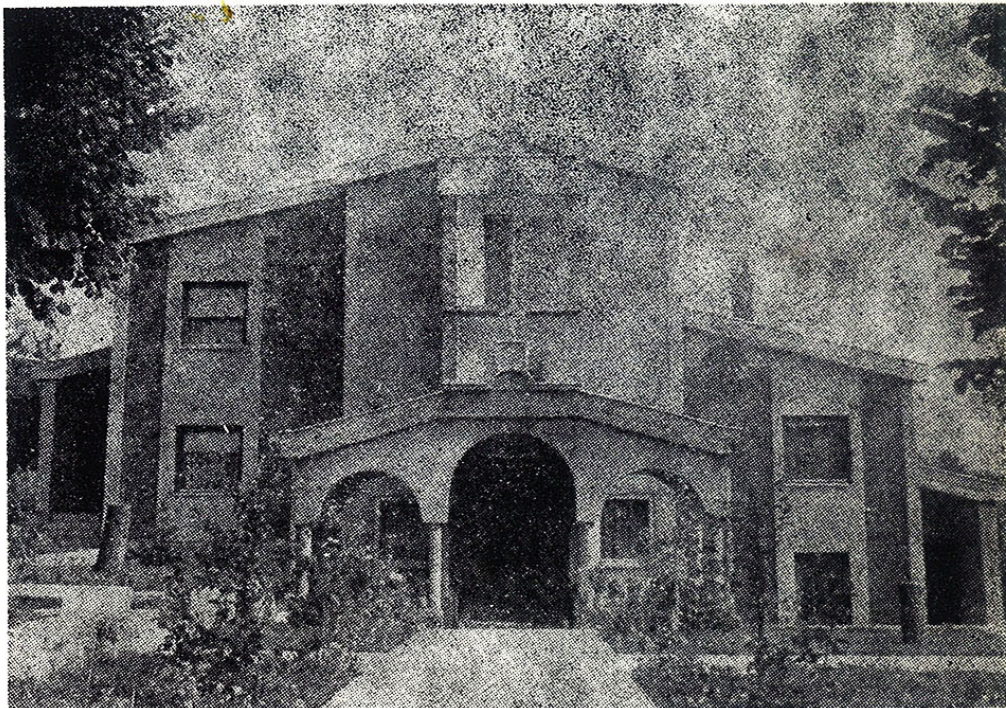
Освећење темеља црквеног дома извршио је 14. новембра епископ шумадијски господин др Сава.

Драгослав М. Степковић

Из летописа Шумадијске епархије

Владика говори народу у Денковцу

Нови парохијски дом у Тополи

ПРВА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У МАНАСТИРУ ДЕНКОВЦУ

У другом броју нашег „Каленића“ за 1979. годину писали смо о обнови манастира Денковца, који је запустео пре неколико стотина година. Ове јесени је нова црква манастира Денковца засвођена и очекује се да ће идуче године бити покривена и зидови омалтерисани.

Иако је црква овог стародревног манастира још у изградњи, народ се окупља код њених зидова сваке недеље и празника. У недељу после Успенија пресвете Богородице (манастир ће бити посвећен овом празнику) ове године служена је први пут архијерејска литургија на темељима старе цркве. Служио је Преосвећени епископ Сава, уз помоћ неколико свештеника и једног ђаконa. Певале су монахиње оближњег манастира Ралетинца и манастира Грнчарице заједно са својим игуманијама. Велики број народа је узео учешћа у овој литургији и са пажњом саслушао проповед свога Владике, који је ову недељу одредио за саборни дан овога краја и манастира.

Црква манастира Денковца у изградњи

БАЧКИ ВЛАДИКА У ШУМАДИЈИ

Уочи Усековања ове године Преосвећени епископ бачки Никанор провео је дан у Крагујевцу као гост нашег епископа Саве. После разгледања Саборне цркве и Епархијског центра, гост је посетио и манастир Каленић, а одатле наставио пут за Врњачку Бању, где се налазио на лечењу.

КАНОНСКА ПОСЕТА КУСАТКУ

Тринаестог септембра ове године епископ шумадијски Сава је учинио канонску посету великом селу Кусатку. Литургију је служио са већим бројем свештеника, а после литургије у препуном храму народа венчао Мирољуба Станковића, свршеног богослова, из оближњег села Влашке.

Епископи Никанор и Сава у Каленићу

УСЕКОВАЊЕ У ОРАШЈУ

Црква Светог пророка и претече Јована, задужбина св. краља Милутина, сваке године на Усековање окупља око себе велики број верника не само из Орашја и Избенице, већ и из целог Темнића. Зато се владика Сава сваке године о Усековању нађе у Орашју са овим богомољним народом и предводи га у молитви. И поред нестабилног времена, и ове године сакупило се много Божијег народа, који је пред црквом узео учешћа у божанственој литургији, причестио се и нахранио речима Еванђеља.

Венчање у Кусатку

ХРАМОВНА СЛАВА У МАЈУРУ

Храм у Мајуру је ове године свечаније прославио своју славу, јер је славу дочекао обновљен и украшен новом фреском Богородице „Ширшаја небес“ чија је милост ширира од неба, рад грчког сликара Николе Кундумакиса. Освећење обновљеног храма извршио је епископ Сава на Дан преподобног Романа (појутарје Успенија пресв. Богородице), чији је култ у овом крају врло велик.

Владика је поучио и похвалио многобројни народ, а свештеника Слободана Милановића одликовао достојанством протонамесника, јер се поред своје куће вредно побринуо и за Божију кућу у Мајуру.

(Слика нове фреске у Мајуру на на-
словној страни овог броја „Каленић“.)

Каленић ГОДИНА III
18 (6/1981,

издаје Српска православна
епархија шумадијска.

Излази шест пута годишње

Уређује одбор. Главни и
одговорни уредник:

Драгослав Степковић

Уредништво и администрација:
„Каленић“, Маршала Тита 67,
34000 Крагујевац
Телефон: 034/26-42

Текући рачун: „Каленић“
издавачка установа Епархије
шумадијске. Број жиро-рачуна
61700-620-16-80691-14-62-00684-1
Југобанка — Крагујевац

Штампа: РО „Сава Милић“,
Земун, Маршала Тита 46—48.

Тираж 7000 примерака

Цена: 10.— д. по примерку

Годишња претплата 60.— дин. а за
иностраниство: 12 америчких долара